

14. State Statistics Service of Ukraine (2015). Ljvivs'jka oblastj u cyfrakh 2014 roku [Lviv region in figures 2014] Lviv: Department of Statistics in the Lviv region. [in Ukrainian].

15. The official site of the State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from: <http://ukrstat.org>.

16. The official website of the Main Statistical Office in Lviv region. Retrieved from: www.lv.ukrstat.gov.ua.

УДК 330.341.1:502.34

О. В. Дишкантюк

кандидат технічних наук, доцент

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

НАУКОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ ЯК ВЕКТОРУ ОБ'ЄДНАННЯ ЇЇ ІНФРАСТРУКТУРНИХ СЕКТОРІВ

Досліджено наукові засади формування стратегії розвитку індустрії гостинності в контексті об'єднання її інфраструктурних секторів. Визначено перелік основних етапів формування стратегії розвитку сфери гостинності, з урахуванням логістичного ланцюгу її інфраструктурних секторів. Обґрунтовано основні принципи побудови територіального стратегічного планування розвитку гостинності за її інфраструктурними секторами. Визначено цілеполягання комплексної програми розвитку сфери гостинності на засадах індикативного та нормативного підходів.

Ключові слова: інфраструктура гостинності, стратегія розвитку, інфраструктурні сектори, етапи формування стратегії, комплексна програма гостинності.

Dyshkantyuk O. SCIENTIFIC BASES FOR FORMATION OF HOSPITALITY INDUSTRY STRATEGY AS VECTORS OF ITS INFRASTRUCTURE SECTORS ASSOCIATION

In this article was studied the scientific principles of hospitality industry development strategy in the context of infrastructure sectors unification. The list of main stages of hospitality development strategy considering its logistics chain infrastructure sectors was defined. The basic principles of development for regional hospitality strategic planning and its infrastructure sectors were substantiated. Author in this paper defined goals-laying of the integrated program for hospitality development on the basis of indicative and regulatory approaches.

Keywords: hospitality infrastructure, development strategy, infrastructure sectors, stages of formation strategy, hospitality complex program.

Розвитку сфери гостинності в багатьох країнах світу відводиться важлива роль та визначається її суттєвий внесок в соціально-економічний розвиток. Постійне підвищення долі індустрії гостинності в національних економіках характеризує пріоритет розвитку сфери послуг над матеріальним виробництвом. Індустрія гостинності направлена на задоволення соціальних потреб споживачів і створення сприятливих економічних та організаційних умов для виробників послуг гостинності, в її інфраструктурних секторах та на підприємствах в середині них. Специфіка цієї сфери діяльності полягає у тому, що для отримання значного ефекту, продукту гостинності має бути налагоджена скоординована співпраця багатьох різноманітних секторів національної економіки. Отже, необхідно формувати нові підходи щодо розробки стратегії розвитку індустрії гостинності з урахуванням її специфіки як вектору об'єднання інфраструктурних секторів.

В умовах розвитку глобалізаційних процесів та активізації комунікаційних зв'язків сфера гостинності перетворюється на новий вид індустрії. В наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених вона

розглядається туристична, готельно-ресторанна, розважальна, виставкова та інша діяльність тісно пов'язана із задоволенням пізнавальних, культурних, рекреаційних та бізнесових потреб,

Окремі напрями розвитку секторів сфери гостинності розглядаються у роботах: Л. Вагена, Н. Вебстера, А. Дайана, Ф.Букереля, Р. Ланкара, Дж. Р. Уокера, в яких основний акцент робиться на створення комфортних умов відвідування нових місць для відпочинку, лікування, знаходження нових вражень тощо [1, 2, 3, 4] та розробці стратегій функціонування об'єкту надання послуг гостинності (готелю, ресторану, тур фірми тощо).

Поняття терміну «стратегія» має широке трактування у науковій літературі та обґрунтовується як довгостроковий прогноз соціально-економічного розвитку території або як комплекс проектів, програм, які направлені на реалізацію цільових показників стратегічного планування [5]. За якісним рівнем стратегії економічного розвитку регіонів сьогодні можна розділити на два типи: стратегії першого рівня – традиційні соціально-економічні стратегії замкнутого адміністративними межами регіону, що розглядається відокремлено від решти світу і

намагається або оперувати конгломератом широко диверсифікованих напрямків розвитку, або зробити ставку на «моностратегію» – прорив в якій-небудь галузі (економічній точці росту), що по суті є продовженням розвитку в раніше обраному напрямку, який визначається існуючими тенденціями; стратегії другого рівня – інноваційні стратегії, що інтегрують у якісно новому, світовому масштабі в єдиний вектор розвитку мотиваційні, економічні, організаційно-адміністративні механізми для суттєвих структурних та якісних змін територіального розвитку, не беручи до уваги тенденції, що склалися. З огляду на поглиблення інтеграційних процесів і формування транснаціональних виробництв найбільш ефективними визнані стратегії другого рівня [6]. Отже, актуальним постає питання розробки стратегічних напрямків розвитку індустрії гостинності в контексті сучасних орієнтирів та тенденцій розвитку її інфраструктурних секторів.

Метою даної статті є розробка наукових засад формування стратегії розвитку індустрії гостинності як вектору об'єднання її інфраструктурних секторів. Для досягнення мети в статті поставлено та вирішено такі завдання:

- визначити орієнтовний перелік етапів характерних для формування стратегії розвитку сфери гостинності з урахуванням логістичного ланцюгу її інфраструктурних секторів;
- обґрунтувати основні принципи побудови територіального стратегічного планування розвитку гостинності за її секторами та інфраструктурними елементами;
- визначити цілеполягання комплексної програми

розвитку сфери гостинності на засадах індикативного та нормативного підходів.

Стратегію розвитку індустрії гостинності необхідно розробляти та планувати паралельно з пріоритетами територіального розвитку, на довгостроковий та середньостроковий періоди. Ідеологія гостинності має розвиватися одночасно в економічному, соціальному та екологічному контексті, чим забезпечується єдність та синергетика цих складових.

На нашу думку стратегія розвитку індустрії гостинності належить до стратегій другого рівня, для реалізації якої необхідно розробити мотиваційні механізми формування об'єднаного вектору розвитку економічного, соціального, екологічного потенціалу регіону. Для різних територій (міст, районів, областей тощо) вихідні умови формування стратегії гостинності різні і залежать від існуючого рівня розвитку матеріальної та нематеріальної сфери, виробництва товарів та послуг необхідних для сфери гостинності, кадровому забезпеченні, стану екологічної безпеки та наявності природних ресурсів, соціальні, традиційні передумови гостинності, що склалися на протязі історичного розвитку на даній території.

Виходячи з існуючих підходів [7, 8, 9, 10] до формування стратегій соціально-економічного розвитку регіону можна визначити орієнтовний перелік етапів (характеристик) для розвитку сфери гостинності, як логістичного ланцюгу її інфраструктурних секторів (рис.1):

Рис.1. Етапи формування стратегії розвитку гостинності як сукупності її інфраструктурних секторів

Ситуаційно-аналітичний:

- оцінка стану інфраструктурних секторів гостинності в регіоні;
- аналіз природно-ресурсного потенціалу регіону для розвитку гостинності;
- аналіз демографічного потенціалу регіону для розвитку гостинності;
- аналіз виробничого потенціалу регіону для розвитку гостинності;
- аналіз науково-технічного потенціалу регіону для розвитку гостинності;
- аналіз історико-культурного потенціалу та традицій регіону для розвитку гостинності;
- аналіз економічного потенціалу регіону для розвитку гостинності;
- оцінка ланцюгів гостинності між її секторами та їх раціональність;
- потенційні загрози та ризики, фактори, що стримують розвиток гостинності та її ланцюгів;
- пріоритети розвитку інфраструктурних секторів гостинності в регіоні.

Обґрунтування стратегічних цілей розвитку гостинності:

- визначення конкретних стратегічних цілей щодо розвитку інфраструктурних елементів в цілому, кожного інфраструктурного елементу та суб'єкту господарювання всередині нього;
- встановлення кількісних показників розвитку інфраструктурних елементів гостинності (дохід, прибуток, витрати тощо);
- встановлення якісних показників (якість обслуговування споживачів, рівень інноваційності логістичних технологій в сфері гостинності, імідж підприємства тощо).

Розробка стратегічного плану гостинності:

- визначення механізмів формування й розвитку логістичної стратегії, встановлення зв'язків з іншими секторами гостинності, її інфраструктурними елементами та суб'єктами господарювання в сфері гостинності;
- встановлення логістичних зв'язків стратегій підприємств гостинності з інфраструктурними секторами гостинності та з загальною стратегією регіону в цілому в сфері гостинності;
- визначення механізму формування й розвитку стратегічного партнерства підприємства з учасниками логістичного ланцюгу гостинності та кінцевими споживачами.

Удосконалення організаційно-управлінського механізму формування і розвитку системи логістичного управління гостинністю на рівні регіону:

- формування з представників секторів гостинності органу координації та управління розвитком гостинності;
- формування інформаційної системи забезпечення управління розвитком гостинності;
- інтеграція або дезінтеграція логістичних ланцюгів інфраструктурних елементів гостинності.

Удосконалення організаційно-економічного розвитку системи логістичного управління гостинністю на рівні регіону:

- регулювання ціноутворення в інфраструктурних ланцюгах гостинності, які щільно пов'язані між собою;

- зниження витрат в процесах надання послуг та здійснення іншої економічної та екологічної діяльності господарюючих суб'єктів сфери гостинності на основі проведення спільних заходів та одержання позитивних екстернальних та інтернальних ефектів;

- визначення синергетичного економічного, екологічного та соціального ефекту гостинності від логістичних ланцюгів її функціонування.

Розробка інвестиційного плану, що забезпечує реалізацію стратегічних планів розвитку гостинності в регіоні:

- інвестиції в розвиток взаємозв'язків між логістичними ланцюгами гостинності з метою підвищення доходів та прибутків кожного суб'єкту індустрії гостинності, зменшення витрат на створення умов надання якісних послуг;

- інвестиції в будівництво спільних об'єктів гостинності, проведення спільних робіт екологічної спрямованості, раціоналізації використання, охорони та відтворення природних ресурсів з метою підвищення доходів та прибутків кожного суб'єкту індустрії гостинності, зменшення витрат на створення умов надання якісних послуг.

Розробка тактичних планів реалізації стратегії:

- розробка конкретних заходів з реалізації стратегії розвитку гостинності між її інфраструктурними елементами та суб'єктами;

- формування сітьового графіка реалізації стратегії розвитку гостинності між її інфраструктурними елементами та суб'єктами.

Контроль результатів стратегічного планування розвитку сфери гостинності:

- контроль за виконанням стратегічного плану розвитку інфраструктурних елементів в цілому, кожного інфраструктурного елементу та суб'єкту господарювання всередині нього;

- контроль виконання інвестиційного плану, що забезпечує реалізацію показників гостинності в регіоні;

- моніторинг виконання стратегічного плану розвитку інфраструктурних елементів сфери гостинності;

- моніторинг виконання інвестиційного плану розвитку інфраструктурних елементів сфери гостинності;

- визначення відхилень від стратегічного плану розвитку гостинності;

- корегування стратегічного плану розвитку гостинності та логістичних зв'язків за необхідністю.

Основні принципи, на яких будується територіальне стратегічне планування розвитку гостинності, на нашу думку, необхідно розподіляти на загальні та специфічні за секторами та інфраструктурними елементами, що поєднані логістичними ланцюгами. Загальні принципи відображають побудову всієї «парасольки» інфраструктурних секторів гостинності, які не залежать від відомчої приналежності; специфіки адміністративно-територіального утворення,

природно-ресурсного потенціалу, рівня розвитку національної економіки [11]. До специфічних відносимо принципи, що відображають специфіку кожного з секторів гостинності та логістичних зв'язків між ними.

До загальних принципів стратегічного планування розвитку гостинності можна віднести такі: забезпечення морально-етичних норм поведінки у суспільстві; раціональне розміщення суб'єктів інфраструктурних секторів; збалансування та пропорційність в наданні послуг гостинності; вирівнювання рівнів гостинності по регіонах.

Виходячи з основних постулатів індикативного планування, зокрема те, що воно є засобом реалізації соціально-економічної політики державної влади і визначає способи досягнення її цілей на основі наукового обґрунтування пріоритетів, принципів та механізмів впровадження, стратегічне планування розвитку сфери гостинності має будуватись на його засадах.

Індикативний план забезпечує взаємозв'язок та взаємодію всієї системи стратегічних документів, що стосуються реалізації основної мети та визначає механізми, що дозволяють об'єднатися галузевим і цільовим програмам у використанні усіх видів ресурсів; в цьому документі визначаються пріоритети за обраними напрямками та встановлюються раціональні способи використання ресурсів.

У сфері гостинності в рамках індикативного планування забезпечується взаємозв'язок та комплексна взаємодія всієї системи стратегічних документів розвитку її інфраструктурних елементів, що забезпечує загальний розвиток гостинності та визначає механізми комплексного управління різними секторами для об'єднання їх у цільові програми раціонального використання усіх видів ресурсів з метою одержання синергетичного ефекту від росту прибутковості суб'єктів господарювання та соціально-економічного благополуччя регіону і росту якості життя населення.

Вагоме місце при формуванні індикативного плану розвитку сфери гостинності відводиться нормативному підходу до інфраструктурних секторів на середньострокову та довгострокову перспективу. Нормативи встановлюються для окремих інфраструктурних секторів відповідно до специфіки послуг, які надаються у сфері гостинності. Вони забезпечують формування агрегованого нормативу, що виражає зростання рівня гостинності (як сукупності надання послуг кожним з інфраструктурних елементів та формування позитивного/негативного враження від їх спільної діяльності) та підвищенні стандартів життя суспільства.

Так, наприклад, нормами в рекреаційній сфері є стандарти оздоровлення, надання послуг, в готельному господарстві такі стандарти як наявність зірок та відповідна їм якість обслуговування, освітні стандарти, сервісного обслуговування на транспорті, в житлово-комунальному господарстві, фінансовій сфері тощо.

Важливим інструментом реалізації стратегічного планування на державному рівні являються державні

цільові програми, як комплекс заходів, збалансованих по фінансовим, матеріальним, трудовим та природним ресурсам, узгоджений по термінам та виконавцям і спрямований на досягнення кінцевих цілей. Існує певна низка цільових комплексних програм розвитку інфраструктурних секторів, які умовно можна віднести до сфери гостинності (туризм, транспорт, водопостачання, поводження з відходами). Основною ціллю практично усіх цих програм є досягнення галузевих економічних інтересів або вирішення соціальних проблем, або вони спрямовані на покращення певних ситуацій, наприклад, в екології. Проте така ціль як формування умов для розвитку сфери послуг, що забезпечують гостинність, навіть не розглядається.

Комплексна державна програма спрямована на розвиток індустрії гостинності має вирішувати загальні завдання взаємодії усіх інфраструктурних секторів у межах загальнодержавної стратегії розвитку гостинності; сприяти формуванню нових послуг, що укріплюють основи гостинності; забезпечувати раціональне територіальне розміщення суб'єктів – виробників товарів та послуг гостинності; вносити корективи у пріоритетні напрями соціально-економічні напрями розвитку територій, формувати морально-етичну, освітню, культурну самосвідомість населення тощо. Відповідно до мети та завдань державної цільової програми мають впроваджуватись регіональні цільові програми, основним завданням яких є визначення вузьких місць у гостинності інфраструктурних секторів, які її забезпечують на даній території, та їх розвиток в контексті загальнонаціональних пріоритетів. В програмах можуть плануватись заходи щодо зміцнення культурно-історичних аспектів гостинності, представлення традицій її відображення, презентації доброзичливості, щирості, поваги тощо.

Стратегія розвитку індустрії гостинності належить до стратегій, реалізація яких потребує розробки мотиваційних механізмів щодо збалансованого розвитку економічного, соціального, екологічного потенціалу регіону. Формування стратегії розвитку сфери гостинності запропоновано проводити з урахуванням логістичних зв'язків її інфраструктурних секторів, що складається з визначених етапів: ситуаційно-аналітичного; обґрунтування стратегічних цілей розвитку гостинності; розробки стратегічного плану гостинності; удосконалення організаційно-управлінського механізму формування і розвитку системи логістичного управління гостинністю на рівні регіону; розробки інвестиційного плану, що забезпечує реалізацію стратегічних планів розвитку гостинності в державі та регіоні; удосконалення організаційно-економічного розвитку системи логістичного управління гостинністю; розробки тактичних планів реалізації стратегії; контролю за результатами стратегічного планування розвитку сфери гостинності. До загальних принципів стратегічного планування розвитку гостинності віднесено забезпечення морально-етичних норм поведінки у суспільстві, раціональне розміщення суб'єктів інфраструктурних секторів, збалансування та пропорційність в наданні послуг гостинності,

вирівнювання рівнів гостинності по регіонах.

Стратегічне планування розвитку сфери гостинності має відбуватись поетапно: шляхом розробки державної концепції та стратегії, що комплексно охоплюють усі сектори гостинності однією метою – створення сприятливих умов для розвитку гостинності; формуванням цільової комплексної програми розвитку сфери гостинності, що конкретизується на регіональному рівні.

Список використаних джерел

1. Ваген, Л. Гостиничный бизнес: учеб. пособие : пер. с англ. / Л. Ваген. - Ростов н/Д : Феникс, 2001. - 416с.
2. Уокер Дж. Р. Введение в гостеприимство// Дж. Р. Уокер: пер.с англ. [В.Н.Егорова]. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2012. – 735с.
3. Вебстер Н. Толковый словарь. - Электронный режим доступа <http://slovarus.ru/?di=81953>.
4. Академия рынка: маркетинг. А. Дайан, Ф. Букерель, Р Ланкар, Р. Оллье. – М.: Экономика, 1993. - 572с.
5. Жаліло Я.А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави : монографія. – К. : НІСД, 2009. – 336 с.
6. Хумарова Н.І. Екологоорієнтоване стратегічне планування розвитку територій: монографія /Н.І.Хумарова. – Одеса: ІПРЕД НАН України, 2011. – 408с.
7. Запровадження стратегічного планування в Україні: збірка документів і матеріалів / укл. В.Тертичка. – К.: ЦДАР НАДУ, 2004. – 437с.
8. Минцберг Г. Стратегический процесс: пер.с англ./ [Г.Минцберг, Дж. Б. Куинн, С. Гошал]. – СПб.: Изд-во «Питер», 2001. – 688 с.
9. Манцуrow І.Г. Інституційне планування у системі державного регулювання економіки: Монографія / І.Г. Манцуrow. – К.: НДЕІ, 2011. – 655с.
10. Євсєєва О.О. Стратегічні напрями соціального розвитку, шляхи державного регулювання: монографія / О. О. Євсєєва; Нац. акад. наук України, Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку. - К. : Коваленко В. Ф., 2011. - 524 с.
11. Дишкантюк О.В. Формування інфраструктурного забезпечення сфери гостинності / О.В.Дишкантюк //Економіст. – 2016. - №7. - С. 25-28

References

1. Wagen, L. (2001). *Hotel business*. Rostov na Donu: Phoenix [in Russian].
2. Woker, J.R. (2012). *Introduction to Hospitality (4th edition)*. (V.N. Yegorova, Trans). Moscow: Juniti-dana. [in Russian].
3. *Webster's Explanatory dictionary*. (n.d.). Springfield, MA: Merriam-Webster. [Electronic resource]. - Retrieved from: <http://slovar-vocab.com/english/merriam-webster-dictionary.html>.
4. Diane, A., Bukerel, F., Lankar, R. (1993). *Academiia rynku: Marketing [Academy of the market: Marketing]*. Moscow: Economics. [in Russian].
5. Zhalilo, Ya.A. (2009). *Teoriia ta praktyka formuvann'ia efektyvnoyi ekonomichnoyi strategii derzhavy [Theory and practice of effective state economic strategy formation]*. Kiev : NISD. [in Ukrainian].
6. Khumarova, N.I. (2011). *Ekologoorientovane strategichne planuvann'ia rozvytku terytorii [Ecologically-oriented strategic planning of territory development]*. Odessa: IMPEER of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
7. Tertychka, V. (Ed.). (2004). *Zaprovadzhenn'ia stratehichnogo planuvann'ia v Ukraini: zbirka dokumentiv i materialiv [The introduction of strategic planning in Ukraine: a collection of documents and materials]*. Kiev: CDAR NADU. [in Ukrainian].
8. Mintsberg, G., Quinn, J.B., Goshal, S. (2001). *Strategic process*. Saint-Petersburg: Publisher «Piter». [in Russian].
9. Mantsurov, I.G. (2011). *Instituciynne planuvann'ya u systemi derzhavnogo reguluyann'ya ekonomiki [Institutional planning in the system of the state economic regulation]*. Kiev: NDEI. [in Ukrainian].
10. Yevseyeva, O.O. (2011). *Strategichni napryami social'nogo rozvitku, shl'yahi derzhavnogo regul'yuvannya [Strategic directions of social development, ways of state regulation]*. Kiev : SPD-Kovalenko V. [in Ukrainian].
11. Dyshkantiuk, O.V. (2016). *Formuvannya infrastruktornogo zabezpechenn'ya sferi gostynnosti [Formation of infrastructure support in hospitality]*. *Ekonomist – Economist*, 7, 25-28. [in Ukrainian].